

ÖN SÖZ

Modern insan kaybolmuş durumda. Hem kendi içinde hem de dışında... Daha iyi hissetmek ve anlamlı yaşamak için birçok yol deniyoruz ama yine de tam anlamıyla çözüme ulaştığımızı genellikle söyleyemiyoruz. Bu kitapla ise şunu fark ediyoruz: Belki de tüm o arayışlarımızı tatmine ulaştıracak yollar, kendi kadim hazinemizden geçiyor. Bu geniş bakış açısını sunduğu için tasavvufu, insanı anlamak ve hayatı anlamlandırmak adına çok değerli buluyorum.

Yolda Bir Kuşa Rastladım kitabıyla tanıştığım Hasan Kerim Güç bu yeni eserinde, etimolojiden mitolojiye dahi uzanan çok geniş bir yelpazede birçok farklı alanı, birçok farklı kültürü birbirine bağlayan bir üslup kullanıyor. Bu temel üzerinden uygulamalı bir yaklaşımla, tasavvufun dünyayı ve kendimizi anlama konusunda önemli kavramlarından olan ruh ve nefis boyutlarını ele alıyor. Otuz bölüm altında birbirinden farklı gibi görünen ama bütünsel çerçevede birbiriyle kavuşan konuları, sonunda hep nefis ile ruhun karakteristik davranışlarına bağlıyor ve nihâyetinde bize seçimlerimiz hakkında bir büyüteç sunuyor. Türü olay, konu veya durumlarda neleri tercih ettiğimize, neleri edebileceğimize, bu tercihlerimizin bize neler getirdiğine veya getirmediğine dair bakış açımızı derinleştirmemiz için keyifli yöntemleri,

samimiyetle gösteriyor. Okurken sanki onunla sohbet eder gibi olacaksınız; çok derin kavramları olabildiğince anlaşılır bir dille anlatması ve kavramların havada kalmasına izin vermeden, her bölüm sonunda uygulamalarla desteklemesi çok değerli.

Tasavvufa yani hayatımızı güzel ahlâkla yaşamamıza dair konuları, bugünün gençlerine de hitap edecek eğlenceli bir üslupla aktardığı ve her yaştan insanın faydalanabileceği bu eseri bizlere kazandırdığı için Hasan Kerim Güç'ü tebrik ediyorum.

Beyhan Budak
27 Nisan 2022, Ankara

TANIŐTIRANLARA...

*İnsanlık*la tanıştıran annem Cemâlnur Sargut'a,

Merhametle tanıştıran anneannem Meşkûre Sargut'a,

Adaletle tanıştıran teyzem Asuman Sargut Kulaksız'a,

Aşkla tanıştıran karım Gamze Güç'e,

Dostlukla tanıştıran tüm Nefes Yayınevi & Tuti Kitap ekibi olarak; Ragıp Bağrıaçık, Belgin Batum, Özle Çetinkaya, Elif Hilâl Doğan, Zeki İnci, Sibel İnci, Gülnar Mızrak, Nuri Molak, Işıl Ozan, Ceyhun Özdemir, Şehvar Tükek, Caner Türkmen, Melik Uyar, Sibel Yel, Medine Yıldız ve Tuğçe Yücebilgiç'e,

Ve beni *kendimle* tanıştıran, isimlerinizi saymakla bitiremeyeceğim sizlere,

Gönülden teşekkürlerimle...

KENDİNİ RAHAT BIRAKMA

“Hakikat, algı okyanusunda bir köpüktür.” Bu tabirin gerçekten hayranıyım. Selam sabah demeden aceleyle konuya girmemin sebebi, algı okyanusunda hakikatin köpüğünü yakalayabilmek için olsa gerek...

Haydi bakalım! Aranızda hangileriniz başlığımızı emir kipiyle gördü? Yani “Aman kendinizi rahat bırakmayın!” diye anladı? Onlar sağ tarafa ayrılışlar. Bir kısmınız da bu tabirin fiilini okurken bambaşka şekilde yorumladı. Evet, kendini “rahat bırakmak” gibi okuyanlarımız da oldu, değil mi? Onlarsa bir zahmet sol tarafa ayrılışlar. Merak etmeyin; soldakiler haklı, sağdakiler haksız diye bir durum yok. İki taraf da haklı. Nasıl mı? Anlatacağım...

Üzerinde duracağımız ilk şey, “kendi” kelimesinin Türkçesi olan “öz” kelimesi olacak. “Öz”, lügatte bir kimsenin manevî varlığı, zâtı olarak geçmekte. Koca Yunus’un “*Bir ben vardır benden içerû!*” deyişindeki gibi, bahsettiğimiz öz, işte “*ben’in içindeki ben*”den başkası değil. Bu, bize Arap alfabesinde karşılaştığımız “elif”i hatırlatıyor. Şöyle ki her dilde “yaşayan” ve “yaşatan” harfler bulunuyor. “Yaşayan” harfler, ancak yanında “yaşatan” bir harf olduğunda hayat bulabiliyor. Misal, “elif” olmadan “b” okunamıyor. Dolayısıyla Arapçada “elif” yegâne “yaşatan” harftir diye-

biliyoruz. Yani “elif” tek başına yaşayabiliyor ancak hiçbir harf onsuz yaşayamıyor.

Şimdi “öz”e dönelim. “Öz” öyle bir kelimedir ki aynı “elif” gibidir, yaşatır. Mesela tek başına ölü olan “g”nin ardına takılırsa göz olur, gösterir; “s”nin ardına takılırsa söz olur, konuşur; “t”nin arkasına gelir, töz olup kök salar; “k”nin arkasına gelip köz olur, bir yangının külünü yeniden yakıp geçer. İşin özü; “öz” yaşatır, “ben” ise yaşar.

Gelelim esas sorumuza. Bizim hayatımız sadece siyah ve beyazdan oluşmuyor, değil mi? Yoksa hem soldakiler hem sağdakiler nasıl haklı olabilir ki? Bu durumda ikinci kelimeyi de gözden geçirelim, çünkü tezimizi destekleyecek bir analize daha ihtiyacımız var.

“Rahat”, lügatte üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu olarak geçiyor. İyi de bir ben varsa benden içeri, hangi “ben”i rahat ettirmeye çalışacağız? O zaman iki “ben”e de bakalım en iyisi. “İçerideki ben”i az önce “yaşatan ben” diye tanıtmıştık; hani ruh olan. Bir de ruhun yaşattığı “ben” var ki ona nefis diyoruz. Sizce bunlar aslında ayrı şeyler mi, yoksa tek bir varlığın polariteleri mi? Düşünün, mesela sıcaklığı da soğukluğu da “ısı” adı altında topluyoruz. Sıcaklık olmasa soğukluk, soğukluk olmasa sıcaklık ortaya çıkabilir miydi? Öte yandan sığağı rahat bırakırsak soğuk rahat etmez, soğuğu rahat bırakırsak sıcak rahat etmez. O zaman nefis de ruh da aslında “ben” denilen kelimenin sığağı ve soğuğu gibidir diyebiliriz. Bu açıdan baktığımızda şehzadelerimizin rahatlıklarının birbirleriyle ters orantılı olduğunu kolayca görebiliyoruz.

Demek ki kimi rahat bırakacağımızı yine etimoloji ile çözeceğiz. “Rahat” mâlum, Arapça bir kelime. Lügate bak-

tığımızda soluk alma, ferahlama, (güzel koku) koklama, dinlenme anlamlarını taşıdığını görüyoruz. Bu esnada hiç de sürpriz olmayacak şekilde, güzel koku demek olan “râyiha”nın ve aynı zamanda soluk alma manasına gelen “ruh”un da aynı kelimedenden türediğini saptıyoruz. Velhâsıl, rahat ile ruh arasında kurduğumuz bu bağlantıyı gelin şimdi sağdakileri de soldakileri de haklı çıkaracak şekilde açalım. Rahata erdirilecek özümüz “benim içimdeki ben” yani ruh ise alkış sol taraftaki arkadaşlara. Özümüz “dışarıdaki ben” yani nefis ise o zaman da alkışlar sağ tarafa...

Bu vesileyle Türkçenin harika bir cümle yapısı olduğunu da görüyoruz. Özümüz, cümlemizin özü. Nesnemiz ise bu dünyada eşya olarak gördüğümüz her şey. Biz Türkler nesne kelimesini nasıl mı türetmişiz? “Ne ise ne”den. Bir cümlede dahi öze bu kadar değer verip, diğerlerine “ne ise ne” demek ne güzel bir düşünme şeklidir.

Ne ise ne... Biz en iyisi iki tarafa da alkışımızı yapalım ve diyelim ki:

“Niyet ettim niyet eyledim, bugünden tezi yok ruhumu rahat bırakmaya!”

Veya:

“Niyet ettim niyet eyledim, bugünden tezi yok nefsimi rahat bırakmamaya!”

Seçim bizim...

*Bakin bakın,
ne anlatacağım
bu kitapta!*

KÂİNATIN KOKUSU

Sevgili Dostlar,

Bu bölüm, kitabın okunmasındaki metodolojiyi anlatmak amacıyla kaleme alındı. Temel olarak konulara her bölümde nefis ve ruh ayrımı açılarından yaklaşacağız. Ancak şunu baştan söyleyelim ki bu ikiliyi, “ikili” gibi anlatsak da aslında ikisi birbirinden ayrı varlıklar değiller. Onun için dünya üzerinde saf nefis ve saf ruh bulmak gibi bir durum söz konusu olamaz. Yani renk paletinde saf beyaz veya siyah yoktur, grinin binbir tonu vardır. Fakat biz beyazın ağır bastığı grilerde ruhun, siyahın ağır bastığı grilerde de nefsin konuşmalarını aktarmaya çalışacağız.

Dedik ki bunlar iki ayrı varlık değil, aynı varlığın tonları. Biri olmadan diğeri de olamaz. Şimdi bunu örneklendirelim: Benim gibi erkek olduğunuzu ve yurt dışından geldiğinizi düşünün. Havaalanında karınız, kız arkadaşınız, anneniz, yengeniz vs. için Duty Free’ye girmek sizin için kadim ritüelin bir parçası olacaktır. Sevmeniz de sevmemeniz de adeta zorla kabul ettirilmiş bir dinin farzını yerine getirmekle yükümlü gibisinizdir. Çikolata veya bonbon olarak bu işten yırtmanın hayaliyle geçtiğiniz korkutucu reyonların parıltılı ışıkları gözlerinizi alsa da, yetişkin olup yurtdışından gelen her ölümlü gibi siz de Duty Free’den parfüm alma

zevkini tadarsınız. Madem yaptık bir hayır -ki eğer özel bir marka ısmarlanmamışsa- bari en afili ambalajlı olan şişeyi alayım diye düşünür ölümlü. Hoş, ısmarlayan da imkânı olursa muhtemelen en şâsaalı şişeyi ısmarlayacaktır.

Nefs ve ruhtan Duty Free'ye nasıl geldik diyen arkadaşlar için öncelikle şunu belirteyim; kitabın üslubunu tam da bu şekilde kurguladık. Ara sıra böyle konudan çıkıp çıkıp yine döneceğiz. Kâh gülüp kâh öğreneceğiz. (Hep bu klişeyi kullanmak istemişimdir, kusura bakmayın.) Her bölüme şeker şeker egzersizler de ekleyip, kitabı tadından yenmeyecek bir hale getirdik.

Şimdi örneğimizi açalım. Parfüm dediğimiz aslında uçucu bir gazdır. Bir kabın içinde saklanma zorunluluğu vardır. Zira o kap olmadan parfüm de uçup gidecektir. Parfümü bitmiş kap da tek başına sadece dekordan ibarettir, içinde parfüm yoksa güzel bir görüntü sergilemekten başka işe yaramaz. Bu durumda parfüm şişesini nefse ve parfümün kendisini de ruha benzetebiliriz.

Gelin hemen kelimenin çeşitli dillerdeki köklerine, manalarına bakalım. Parfüm, “per” yani öncelik ve “fume” yani duman kelimelerinin kombinasyonundan oluşuyor. Benzer bir kelime olan “scent” ise tüm duyu organlarıyla algılama manasını taşıyan “sense” kelimesinden türemekte ki bu da kokunun, adeta en temel duyu şekli olduğunu iddia ediyor. Hatta Türkçemizde de duymak, işitmek anlamına gelerek aynı zamanda tüm duyu organlarının fiiliyatı için de kullanılabiliyor. Son olarak dilimizdeki esans kelimesine baktığımızda hem “scent”le irtibatlı olduğunu hem de “essence” yani İngilizcedeki öz kelimesiyle bağdaştığını görüyoruz.

Bu açıdan ilerleyerek topladığımızda, ruhlarımız bu kâinatın kokularındır diyebiliriz. Hayatı, o kokularla duyarız.

Nefs ise -doğru olarak kullanılırsa- kokunun uçup kaybolmaması için yuva gibi, kılıf gibi, kap gibi yaratılmıştır. Hakikaten, nefsin ölmesi halinde ruh da yaşayamaz. Dolayısıyla hem ruhun hem de nefsin oluşturduğu insan, parfüm kabının güzelliğiyle değil, kokusunun güzelliğiyle değer kazanır.

Parfümü kabı için de kokusu için de alabiliriz, seçim bizim...

EGZERSİZ:

İlk egzersizimizde, ayağın alıssın diye kolay bir uygulama yapacağız. Günlük dilimizde kullandığımız bazı nâhoş kelimeleri, ruhumuzu temiz tutmak amacıyla bir günlüğe de olsa kullanmamaya çalışacağız. Sadece “Bunlar kötü söz müydü ki?” diye düşünmen bile sende hemen farkındalık yarattı, değil mi? Misal, anneanneciğinin yanında kullanmaktan edep edeceğin bazı argo kelimeleri aşağıya not et ve bunları kullanma. (Sık dişini; topu topu kaldı yirmi üç saat, elli dokuz dakika, elli beş saniye...)
